

NOVĂCEANUL

Publicație lunară

ORAȘUL NOVACI ❖ ANUL IV, NUMĂRUL 38 ❖ Vineri, 19 August 2016 ❖ ISSN 2392 – 6961

ACTUALITATEA NOVĂCEANĂ

Primăria Orașului Novaci continuă în ritm alert lucrările de gospodărire și înfrumusețare a orașului. Modernizarea Străzii „Dumitru Brezulescu” este în stadiul de finalizare. Pentru prima dată, pe strada respectivă au fost amenajate și trotuare. Zilele trecute au fost declanșate lucrările de modernizare a Străzii Eroilor, după un plan de sistematizare care include întreaga zonă a Pieței orașului.

În cadrul Secției de Fizioterapie a Spitalului Orașenesc Novaci s-a înființat Compartimentul de Kinetoterapie.

Beneficiind de serviciile Kinetoterapeutului novăcean Dan Bădulescu, un profesionist de excepție, revenit acasă după o experiență bogată la Buziaș, Compartimentul respectiv este foarte căutat de pacienții cu probleme de coloană și nu numai. În acest compartiment se tratează afecțiuni ale membrilor inferioare și superioare: platfus, deviații ale genunchilor, recuperare după fracturi, proteze șold, genunchi, rupturi de ligamente, operații de menisc, gonartroză, coxartroză, spondiloză, atrofii musculare, arteriopatii, periartrită scapulo-humerală etc. Tot în acest Compartiment se tratează probleme ale coloanei, de la hernie de disc până la deviații ale acesteia. Aici se utilizează procedeul nechirurgical de îndreptare a coloanei prin punerea în funcțiune a unei instalații moderne, o masă de elongație care scapă coloana de presiunea din interiorul discurilor, permițându-le să se rehidrateze și să se vindece. Urmare a acestei situații, conducerea Spitalului Orașenesc Novaci a trecut la construcția în regie proprie a unui spațiu adecvat pentru compartimentul respectiv, considerând că Kinetoterapia este indicată nu numai în cazuri grave, dar și în mod profilactic, preventiv pentru apariția unor probleme ale membrilor superioare și inferioare, afecțiuni ale coloanei, dar și după intervenții chirurgicale.

„Drumul Regelui” sau Transalpina, cunoaște în această vară o afluență deosebită. Mii și mii de turiști din toată țara și de

peste hotare, vin aici, în munții noștri, pentru a-și înnobila sufletele cu peisaje care îți taie răsuflarea, rostuite de natură undeva, între real și fantastic. Este vechiul drum al dacilor și romanilor, al oierilor din Novaci și Mărginime, situat undeva aproape de cer, prin modernizarea căruia se pune în valoare imensul potențial turistic al Novaciului și întregii zone.

În cadrul manifestărilor organizate sub genericul „Acasă la Brâncuși”, în perioada 19 – 21 august, la Rânca se va desfășura „TRANSALPINA FEST 2016”.

Programul cuprinde: târg al meșterilor populari, târg de produse tradiționale (în parcare de la Muzeul Civilizației Montane a Gorjului), concursuri de tir cu arcu, airsoft, parada motocicliștilor, spectacole pentru tineret și folclorice.

Deschiderea oficială, vineri, 19 august, ora 17:00, cu spectacolele oferite de ansamblurile „Maria Lătărețu” și „Doina Gorjului” și cu recitalurile renumiților interpreți ai cântecului popular Sava Negrean Brudașcu și Dumitru Fărcaș.

Sâmbătă, 20 august, de la ora 10:00, a doua ediție a Transalpina Bike Fest, concursuri cu premii, parada motocicliștilor etc.

Seara – Concertul trupelor Cargo și Trooper.

Duminică, 21 august, de la ora 16:00, va avea loc Festivalul Folcloric Pastoral „Transalpina”. Vor participa ansamblurile folclorice din Novaci, Polovragi, Baia de Fier, Crasna, Runcu și Vaideeni – Vâlcea.

O nouă apariție editorială semnată Ion C. Duță. Este vorba de cartea de poezii „Ulița celor douăzeci și patru văduve”, apărută la Editura „Armonii culturale” Adjud – Vrancea.

Ansamblul Folcloric „Nedeia” al Casei de Cultură Novaci la Rășinariii lui Octavian Goga și Emil Cioran.

Ansamblul novăcean va participa în ziua de 30 august la „Festivalul brânzei și al țuicii” din renumita localitate sibiană, Rășinari.

Constantin DĂRVĂREANU

DEZBATERE INTERESANTĂ PE PROBLEMELE NOVACIULUI

La inițiativa primarului orașului Novaci, dr. ing. Dumitru Leuștean, în ziua de 12 iulie 2016, zi în care s-au împlinit 100 de ani de la moartea celui care a fost Dumitru Brezulescu, avocat, deputat de Gorj în Parlamentul României, inițiatorul celui mai important proiect de dezvoltare durabilă a unei localități gorjenești, personalitatea cea mai importantă a Novaciului din toate timpurile, la Casa de Cultură a avut loc o întâlnire cu câțiva dintre locuitorii acestui oraș, oameni pătrunși de spiritul de responsabilitate pentru problemele locale.

Era o inițiativă mai veche a primarului care este deschis oricăror propuneri și inițiative menite să ducă la dezvoltarea, buna gospodărire și înfrumusețare a orașului nostru. S-a ales această zi fiindcă era ziua de comemorare a unui veac de la trecerea în neființă a marelui om novăcean, făuritorul Novaciului modern – Dumitru Brezulescu. Tocmai de aceea, cei prezenți la întâlnire și trebuie precizat, toți fără patimi politice, nefiind membri ai vreunui partid, au dovedit un interes deosebit față de problemele Novaciului.

Referindu-se la patrimoniul orașului Novaci, la modul în care s-au retrocedat unele proprietăți după Revoluție, prof. Gheorghe Todea spunea că într-o bună măsură nu s-a respectat ce ne-a lăsat moștenire Dumitru Brezulescu. Trebuie să studiem mai bine istoria Novaciului, să vedem cum s-au înstrăinat unele proprietăți care aparțineau întregii comunități și cine se face vinovat de nerespectarea a ceea ce ne-au lăsat moștenire Brezulescu și Banca populară „Gilortul”.

Domnul Mitică Șodolescu, pensionar, care a lucrat mulți ani în administrația Municipiului Arad, a ridicat problema fostei clădiri a Oficiului P.T.T.R Novaci care stă închisă, în timp ce Poșta Novaci funcționează cu chirie într-o clădire particulară. Tot dumnealui și-a exprimat regretul că stadionul din Novaci a fost retrocedat atât de ușor, în condițiile în care terenul respectiv face parte din Zăvoiuil Băncii Populare „Gilortul”, proprietate a ei, rămas în folosință tuturor sătenilor. Nu-și explică faptul cum a putut fi retrocedat acest stadion amenajat pe teren proprietate a Băncii, a tuturor novăcenilor și nicidecum al unei anumite persoane. Trebuie găsite toate căile legale prin care terenul respectiv să revină în patrimoniul orașului.

Prof. Popescu Nicolae-Chifert, a ridicat problema parcului din fața fostei clădiri a Băncii Populare „Gilortul” și amenajarea unui drum de centură pe malul Gilortului pentru descongestionarea traficului cu mașini de mare tonaj din centrul orașului.

Prof. Duță Ion, a ridicat problema apei potabile de pe Strada Valea Gilortului și a Uliței Carpeni.

Meedicul Constantin Navolan a ridicat probleme legate de igiena în alimentație, menționând că există unități, chioșcuri de pâine care nu respectă regulile de igienă, fapt ce poate duce la apariția multor boli în rândul populației. De asemenea, trebuie luate la control sursele de apă, multe dintre fântânile existente acum fiind amplasate în locuri care pot duce la îmbolnăviri.

La fel, medicul Constantin Navolan s-a arătat dezamăgit de modul în care s-a renunțat atât de ușor la terenul pe care este amplasat stadionul din Novaci.

Domnul Mihai Vonica s-a arătat încântat de proiectul privind refacerea drumului de pe Gilort până la Rânca. S-a referit apoi la faptul că în atenția Primăriei orașului Novaci trebuie să fie și modernizarea drumurilor laterale din întreaga localitate.

S-au făcut multe propuneri; toate vor fi analizate și vor sta în atenția primarului și Primăriei orașului Novaci. De altfel, Primarul orașului Novaci, dr. ing. Dumitru Leuștean, spunea că majoritatea celor ridicate sunt în atenția Primăriei și Consiliului Local Novaci și se va încerca rezolvarea lor.

În ceea ce privește problema retrocedării unor proprietăți considerate de vorbitori a face parte din patrimoniul orașului, primarul și-a exprimat regretul că s-a ajuns aici, dar situația este foarte complicată pentru a mai repara ceva. Totodată, i-a rugat pe toți cei prezenți să vină cu argumente care să demonstreze că s-a încălcat legea.

În ceea ce-l privește, Primarul orașului Novaci, ing. Dumitru Leuștean, a arătat că este deschis tuturor inițiativelor care să vizeze viitorul orașului Novaci, în lumina respectării visului lui Dumitru Brezulescu de a face din localitatea Novaci una dintre cele mai gospodărite și frumoase localități din țară.

Constantin DĂRVĂREANU

Știați că ...

La începutul lunii septembrie se împlinesc 60 de ani de la înființarea Liceului Teoretic Novaci?

La început a purtat denumirea de Școala Medie Mixtă de 11 ani Novaci și a funcționat în vechiul local al Școlii Gimnaziale Novaci cu două clase: una – curs de zi (40 elevi), cealaltă – curs seral (25 elevi).

Școala Medie Mixtă de 11 ani Novaci a plecat în septembrie 1956 pe un drum care s-a dovedit a fi poleit cu aur, având în componență un colectiv profesoral de înaltă ținută: Bondoc Dumitru (Mareșalul), director până în decembrie 1957, apoi, Melencu Dumitru, profesor matematică și director, Melencu Ana, Popescu Aurelia, Ciocoiu Ștefan, Brăiloiu Marieta, Popica Tinca, Frățilă Maria, Brăiloiu Victor, Leuștean S. Serghie (1 an) și Mihalcea Florian.

În anul 1943, comunele Novaci, Cernădia, Baia de Fier și Polovragi s-au asociat și au înființat o țesătorie mecanică de lână și textile?

Țesătoria funcționa în comuna Novaci și valorifica lâna, materie primă ce se găsea din abundență în zonă. Țesătoria din Novaci producea 2 000 kg. fir și 40 m.l. țesătură în 24 ore.

În anul 1894 a luat ființă Judecătoria Ocolului Rural Novaci, denumire sub care va funcționa până în anul 1900 când se va numi Judecătoria de Pace Ocolul Novaci?

În anul 1900, i se va schimba denumirea în Judecătoria Rurală a Ocolului Novaci, iar după 1918, la denumirea sediului de reședință se va trece precizarea Români, pentru a deosebi de Novaci-Străini.

În anul 1941, fosta Comună Pociovaliștea era împărțită în 2 parohii: Pociovaliștea și Tomeni?

Prima cuprindea satele: Pociovaliștea (159 familii și 562 suflete) și Sitești (167 familii și 395 suflete).

Cea de-a doua cuprindea satele Tomeni (136 familii și 533 suflete), Bălani (54 familii și 233 suflete) și Huluba (92 familii și 329 suflete).

În prima parohie, preot paroh era Nicolae Săftoiu, care a organizat cor bisericesc, bibliotecă parohială cu 200 volume și 100 cititori, cantină școlară unde elevii primeau o masă gratuită.

Prima școală în Pociovaliștea a luat ființă în anul 1874?

Ea a funcționat într-o casă de lângă pătulele împăratești, unde a avut ca învățători pe Ion R. Ionescu, zis Nicu și Constantin R. Ionescu, zis Costache. Amândoi erau și cantori la biserică. După câțiva ani, școala s-a mutat în casele lui Grecu, având ca învățător pe Mihai Siteșcu, fără pregătire corespunzătoare și pe Lupulescu, cu câteva clase gimnaziale.

După câțiva ani, școala s-a desființat, iar elevii au mers la școală la Novaci.

În anul 1896, Școala Pociovaliștea s-a reînființat, funcționând într-o cameră proprietate a comunei unde funcționa și Primăria.

În anul 1942, în Novaci funcționa magazinul universal „LA TARAPANAUA GILORTULUI”?

Magazinul era un depozit universal de ziare, coale hârtie, pungi și alte materiale.

Șef depozit – Ioan I. Șodolescu din Novaci-Gorj.

Banca Populară „Gilortul” a înființat la Afumați, județul Dolj, un depozit de scândură de brad obținută prin tăiere și debitare în Fabrica de cherestea de la Rânca?

Depozitul era deservit de Jean Taban din Novaci care s-a și stabilit definitiv la Afumați, prin căsătorie cu o localnică.

Prin depozitul respectiv, Banca Populară „Gilortul” aproviziona fosta comună Novaci cu cereale, îndeosebi porumb, dar și cu sare și alte produse necesare populației locale. Acestea erau aduse cu trenul în vagoane deschise până în Gara Copăcioasa, de unde erau transportate cu carele la Novaci. Transporturile erau plătite de Banca Populară „Gilortul” locuitorilor novăceni care dețineau utilaje și animale de tracțiune.

Constantin DĂRVĂREANU

PARTIZANII DIN MUNȚII NOȘTRI

Prof. univ. dr. N. VINȚANU

Lupta partizanilor, despre care se tot vorbește în ultimul timp, a fost în secolul trecut ceva apropiat de haiducie. Numai că activitatea lor era mai degrabă subordonată unui țel politic mai larg, și nu doar reparării nedreptăților făcute unei comunități umane restrânse.

În zona Novaciului și a comunelor apropiate, după informațiile noastre, au acționat pe la mijlocul secolului XX două grupuri de partizani: unul parașutat de ruși în primăvara lui 1944, pentru a facilita trecerea trupelor lor în Ardeal pe actuala Transalpina, iar al doilea grup a fost cel care a luptat împotriva instaurării noilor orânduieli dictate de ruși după 1945.

Din primul grup ar fi făcut parte trei militari din zona Olteniei care au căzut prizonieri la ruși și apoi au fost instruiți de aceștia în celebra divizie Tudor Vladimirescu, constituită pe teritoriul URSS. La parașutarea lor deasupra stațiunii Rânca, unul dintre partizani a rămas agățat în vârful unui brad iar în cădere s-a accidentat grav și a murit. Acesta a și fost îngropat la Rânca, după câte știm, și până de curând se vedeau semnele mormântului.

Ceilalți doi au acționat în zonă, unde se aștepta probabil retragerea unui convoi german, până la venirea unei divizii a armatei sovietice, care a traversat munții pe la Pasul Urdele, ajungând la Alba-Iulia și de acolo, mai departe, în Ungaria, în urmărirea nemților.

Interesant este că cei doi partizani pro-sovietici nu au putut fi prinși, deși s-au făcut mai multe „scotociri” în zona munților noștri, de către trupe speciale îmbrăcate în civil, adică în straie de ciobani. La câteva zile după 23 August 1944, care a marcat căderea lui Antonescu, acești partizani ar fi venit la șeful postului de jandarmi din Novaci, l-ar fi dezarmat și i-ar fi spus „tu ai vrut să ne omori, dar noi îți lăsam viața și libertatea”. Ce s-a întâmplat cu acești partizani după aceea nu se mai știe. Cert este că pe începutul lui septembrie 1944 a trecut prin Novaci spre Rânca, Lotru, Alba-Iulia o divizie sovietică de infanterie. Cu acest prilej s-au înregistrat câteva jafuri și violuri făcute de soldații ruși beți, o parte a populației ascunzându-se în păduri sau la Peștera Corbului. Chiar butoaiile noastre de țuică aflate în beci au fost împușcate, crezând că se află ceva băutură în ele, dar erau goale.

După trecerea coloanelor de soldați, rușii au instalat la Fântâna din Plăieți un post de observare și au construit un bordei în pământ, unde au locuit câțiva soldați, un ofițer și vreo doi subofițeri, care asigurau paza instalațiilor de observare și transmitere a informațiilor. Menționez că această grupă rusească de soldați cuprindea atât femei cât și bărbați. Abia după vreo doi ani postul respectiv s-a desființat, urmele bordeiului văzându-se și azi.

Cel de-al doilea grup de partizani, de data aceasta anticomuniști, a activat în zona noastră se pare vreo 5-6 ani. Baza acestora se spunea că era la Peștera Polovragi. Se vorbea că ar fi fost în legătură cu unul din călugării de la mănăstirea din localitate. Pentru prinderea partizanilor s-au făcut mai multe „hurcuri” de către trupele de securitate, îmbrăcate și ele în straie ciobănești.

Până la urmă, capul partizanilor ar fi fost trădat de către iubita acestuia, prins și, se pare, executat. Treptat au fost arestați aproape toți membrii grupului de partizani. Ultimul ar fi fost prins după 20 de ani, în Banat, cioban fiind, care la o încăierare cu niște cheflii de la o cârciumă s-ar fi lăudat că a fost ofițer în armata regală și „haiduc la Polovragi”.

Desigur, cele de mai sus se bazează nu doar pe date certe, ci și pe unele supoziții reieșite din informațiile aflate în presa vremii sau din povestirile localnicilor. Sperăm că într-o zi vom putea avea o relatare mult mai amplă și bazată pe documente oficiale complete, despre lupta partizanilor din zona munților noștri. Dramatic este însă faptul că și unii și alții, în sinea lor, au crezut că luptă pentru fericirea poporului, „fericire” pe care azi o vedem în munca noastră ajunsă la cheremul hoților de drumul mare, al vânzătorilor de țară, iar agoniseala și viitorul ne sunt din ce în ce mai lipsite de orizonturi și speranțe.

Sănătate

NOUA FATĂ A SPITALULUI ORĂȘENESC NOVACI

Fără îndoială, odată cu instalarea noii conduceri, manager Emil Grigore, director medical dr. Lăcătușu Camelia, Spitalul Orășenesc Novaci a înregistrat o substanțială îmbunătățire a actului medical. Toată lumea nevoită să apeleze la serviciile Spitalului Novaci apreciază modul în care este gospodărită această unitate spitalicească, precum și calitatea serviciilor medicale. Prin venirea unor medici, unii chiar foarte tineri, dar cu o bogată experiență câpătată în renumite unități spitalicești din țară și din Europa, Spitalul Orășenesc Novaci este tot mai apreciat. O dovedește faptul că mulți pacienți sunt foarte mulțumiți de modul în care au fost tratați, de profesionalismul de care dă dovadă personalul medical din acest spital.

Aceste rânduri au pornit de la o discuție cu un fost pacient al spitalului, Dumitru Drăgan din Novaci, în vârstă de 68 de ani, care m-a rugat să transmit prin intermediul publicației „Novăceanul” mulțumirile sale întregului personal medical al Secției Fizioterapie a Spitalului Novaci, precum și Compartimentului de Kinetoterapie, nou înființat în această unitate spitalicească, dar care este deosebit de solicitat.

Este îmbucurător faptul că după mulți ani se vorbește atât de frumos despre Spitalul Orășenesc Novaci, despre calitatea actului medical și despre profesionalismul personalului din această unitate spitalicească.

Mai mulți pacienți ai Spitalului Novaci mi-au spus că în această unitate spitalicească, în contradicție cu vechile păreri, au întâlnit o altă lume pe care cred că Novaciul nostru nu o știe, o lume schimbată în bine și că toți cei cu probleme de sănătate, să pășească încrezători pe porțile spitalului.

OPERAȚIE DE PROTEZARE A ȘOLDULUI ÎN PREMIERĂ LA SPITALUL ORĂȘENESC NOVACI

În premieră, la Spitalul Orășenesc Novaci, pe data de 01.06. 2016 s-a implantat prima proteză totală de șold hybrid inversat pacientului F. C., în vârstă de 74 ani, din Polovragi, având diagnosticul: coxartroză secundară post necroză aseptică de cap femural decompensată algic și funcțional.

Operația de implantare a fost realizată de doctor BUCIU GABRIEL, medic specialist ortopedie-traumatologie, doctor în științe medicale, cu experiență în protezare, dobândită în Strasbourg – Franța și la Clinica de ortopedie din Craiova.

La mai bine de 60 de zile de la operație (perioada de risc postoperator), pacientul se simte foarte bine și este într-un stadiu avansat al programului de recuperare postoperatorie.

Familia pacientului mulțumește echipei medicale conduse de dr. Buci Gabriel și Managerului Spitalului, Emil Grigore, care s-a implicat activ în achiziționarea protezei și buna organizare a actului medical.

De acum înainte, pacienții bolnavi de coxartroză, având nevoie de implantarea de proteză de șold și gonartroză, pentru implantarea de proteză de genunchi, se pot adresa Spitalului Orășenesc Novaci, nemaifiind necesară deplasarea într-un centru universitar sau mai nou la Târgu-Jiu pentru acest tip de operații, costurile pentru achiziționarea protezelor fiind suportate în întregime de Spitalul Novaci.

Doctorul Buci Gabriel ține să mulțumească echipei medicale formată din tineri competenți și entuziaști care l-au ajutat la realizarea acestei performanțe, în premieră la Spitalul Orășenesc Novaci: dr. Martin Adrian, medic specialist ortopedie-traumatologie, doctor în științe medicale de la Spitalul Filași, dr. Marina Ciprian Vlad, medic specialist chirurgie generală la Spitalul Novaci, cu experiență ca ajutor în operațiile de protezare, dobândită în cursul stagiilor de pregătire efectuate în renumite spitale franceze, la Lyon și Paris, dr. Mischie Alina, medic specialist O.R.L., Spitalul Novaci, dr. Dinu Grigore, medic specialist anestezie-terapie intensivă, Spitalul Novaci.

Informații – detalii la telefoanele:

Manager, Emil Grigore – 0761 110 000

Fiica pacientului F.C., operat în premieră la Spitalul Novaci – 0766 353 196

PROFESORUL DUMITRU MELENCU

(Reproducere din ziarul „Răsunetul” Bistrița, județul Bistrița-Năsăud, sub semnătura profesorului novăcean, PETRE ANGHEL)

Născut la 9 aprilie 1933 în satul Gâlcești, comuna Scrada, județul Gorj, din părinți țărani, fiind 11 frați în familie. După absolvirea claselor elementare, urmează Liceul „Frații Buzești” din Craiova.

În perioada 1953-1957 a fost student la Facultatea de matematică și fizică din Timișoara, unde, la absolvire, a fost rugat să rămână ca asistent universitar.

În 1956 se căsătorește cu Ana, colega de facultate și are trei copii: Gabriela – medic, Mirela – inginer și Helios – profesor informatician. După absolvirea facultății a fost repartizat, împreună cu soția, la liceul din Novaci ca profesor de matematică, până la pensionare.

În perioada 1958-1968 a fost numit director al liceului din Novaci, unde s-a dovedit ca un bun organizator și conducător, preocupându-se permanent pentru ca elevilor săi să le fie asigurate toate condițiile necesare.

A fost selectat să predea matematică în Republica Guineea.

În anii 1973-1974 a fost Inspector școlar de matematică la Inspectoratul Școlar Județean Gorj,

având o activitate deosebită pentru pregătirea concursurilor „Gheorghe Țițeica” și a olimpiadelor de matematică, dând rezultate foarte bune în pregătirea elevilor.

Între anii 1975-1978 a fost profesor de matematică în Maroc, unde s-a remarcat ca un profesor cu cele mai înalte trăsături de caracter.

Ca rod al activității didactice a avut olimpici la faza națională pe: Ion Duguleană, Cornel Șelaru, Dumitru Niculete, Elena Podeanu, Nicolae Țarfulea și Cristian Popescu, intrat primul la Facultatea de Matematică a Universității București.

În prezent, Cristian Popescu și Nicolae Țarfulea și-au dat doctoratul în S.U.A și sunt profesori universitari de matematică în renumite universități americane.

Profesorul Dumitru Melencu a fost un bun metodist, dedicat învățământului pentru matematică, remarcându-se ca un profesor de excepție.

A trăit numai 25249 zile și a decedat la 25 mai 2002, când era pensionar, la capătul carierei didactice, cu visul împlinit de a rămâne în memoria multor elevi care îi poartă deosebit respect și recunoștință.

Primii foști elevi ai Liceului Novaci (de acum 60 de ani)

PENTRU CEI MULȚI, REÎNFIINȚAREA OBȘTIILOR A ADUS PREA PUȚIN

Înființarea și organizarea obștilor se pierde în negura timpului. Inițial, obștile erau constituite dintr-un grup de oameni cu organizare proprie, care aveau proprietate comună, stăpânită „de-a valma”; deci toți membrii erau egali în drepturi. Ca formă juridică, ele pot fi considerate înființate abia după apariția Codului silvic, odată cu autentificarea la Judecătoria. Acestea au fost însă desființate odată cu instaurarea regimului comunist când au fost trecute în proprietatea statului.

Reconstituirea și reînființarea obștilor sătești după Evenimentele din Decembrie 1989 a fost primită de oameni cu bucurie și speranță. În sărăcia în care ne zbatem, oamenii au sperat că acestea ar putea fi un sprijin pentru cei săraci.

Implicat în acest domeniu de vreo cinci ani, cunosc îndeaproape rostul acestor obști, dar și scopul pentru care oamenii au aderat cu speranță la ele, ca moștenitori de drept ai proprietăților confiscate de stat la venirea comuniștilor. Reînființarea obștilor a venit cu ceva bun pentru oameni? Pentru unii da, pentru alții, nu prea. Inegalitățile sunt tot ca acelea de la desființarea lor. Am întâlnit oameni care se bucură și pentru câțiva lei gândind că-și amirue pâinea pentru câteva zile. Dar dacă ne gândim că sunt

oameni care iau de la obști sute de milioane de lei vechi sau mai mult, parcă aș zice că obștile nu au adus mare lucru majorității oamenilor, ci aceleași avantaje unora care dețineau mari averi și înainte de venirea comunismului. Cum și le-au făcut (*unii*) pe atunci, asta este o altă problemă care ar trebui să fie făcută cunoscută comunității.

Să luăm cazul înființatei Obști „Banca Gilortul”. Am zis înființatei și nu reînființatei. Dacă a fost înființată, în ce bază și pe ce criterii s-au atabilit sumele repartizate ca dividende pe fiecare persoană în parte? În baza unor Borderouri cu sumele depuse drept economii la Banca Populară „Gilortul” la o anumită dată? Păi, de ce? De ce nu s-au stabilit dividendele în baza capitalului social existent la 31 decembrie 1946, capital social reevaluat în lei stabilizați la 15 august 1947?

Păi, de la data luării în calcul a sumelor respective, care nu erau altceva decât economiile unor oameni care-și puneau deoparte bani albi pentru zilele negre și până la 31 decembrie 1946, s-au petrecut multe lucruri: război, instaurarea comunismului care i-a determinat pe mulți oameni să-și retragă depunerile, alții le-au pierdut din motive diverse, alții au decedat și au fost trecuți la depuneri spre fructificare, alții au

contribuit substanțial la decăderea Băncii (Băncii și nu Obștii).

Problema este mult mai complexă. Se știe că în Novaci a existat Moșia Novaci stăpânită în indiviziune de urmașii Slugerului Calotă și Logofătului Gheorghe (1587) până la Căminarul Costache Vlădoianu (mort în 1896) și descendenții acestuia. De asemenea, se cunoaște faptul că la 6 ianuarie 1902 s-a înființat în Novaci, din inițiativa lui Dumitru Brezulescu, Banca Populară „Gilortul”. Unul dintre marile merite ale lui Dumitru Brezulescu a fost cumpărarea acestei moșii prin Banca Populară „Gilortul”, în folosul celor mulți și care munceau pământul boieresc, dar nu se bucurau de roadele lui. În final, Moșia Novaci a fost adjudecată de către Banca Populară „Gilortul” contra sumei de 400.500 lei, Tribunalul pronunțând Ordonanța de adjudecare prin care Banca Populară „Gilortul” din Novaci a intrat în posesia acesteia. Odată cumpărată, Moșia Novaci a devenit proprietatea Băncii.

Dacă munții Plopul, Cerbu, Măgura și Plaiul, foste proprietăți boierești cumpărate de către Banca Populară „Gilortul” au fost vânduți novăcenilor constituiți în Obștea „Cerbul”, Rânca, precum și alte proprietăți, inclusiv Zăvoiu cu cursurile

de apă, au rămas ale Băncii „care este straja cinstită și statornică, veghetoare a intereselor generale și a armoniei celor individuale din regiune”. Iar, la naționalizare, Munții Rânca, Larga, Tâmpa, Zăvoiu de pe apa Gilortului, proprietăți ale Băncii Populare „Gilortul”, proprietăți care nu au fost vândute niciodată, au intrat în proprietatea statului. După naționalizare, Rânca unde se construiseră deja câteva cabane pentru dezvoltarea turismului, inițiativă a lui Dumitru Brezulescu, a trecut în administrarea Consiliului Popular al Regiunii Oltenia. Prin Decizie a Consiliului Popular al Regiunii Oltenia, golul alpin al muntelui Rânca a fost trecut în extravilanul localității Novaci.

Apoi, cum se explică faptul că unele persoane cu proprietăți personale, dobândite prin moștenire sau cumpărare sunt trecute în Banca Populară „Gilortul”? Și cum s-au stabilit suprafețele de teren cu vegetație forestieră pentru fiecare persoană în munții Rânca, Tâmpa, Setea Mare, Larga?

Întrebări, întrebări... Întrebări la care vor trebui până la urmă să răspundă cei care nu și le-au pus când trebuia, inclusiv cei care erau obligați să respecte legile țării.

Constantin DĂRVĂREANU

DESTINUL CULTURII POPULARE, ÎN CONTEXTUL GLOBALIZĂRII

Prof. Ion NOVĂCESCU

„...izvorul culturii naționale”
(P. Comarnescu)

Destinul culturii populare în contextul globalizării ar putea fi privit ca prin acea mască misterioasă, în care un ochi ride și unul plînge.

Într-adevăr, dacă previziunile demografice se vor adevăra, adică, dacă în anul 2050 populația României va fi în proporție de peste cincizeci la sută țigănească, cultura populară, cultura țărănească, va fi, covârșitor, manelizată. Începutul e vizibil: de ani buni, localurile publice, mijloacele de transport în comun, autoturismele, apartamentele de blocuri și curțile caselor sătești, nunțile și horele vuiesc de urlete și zbierete,acompaniate de zgomotele stridente ale orgilor și tobelor cu sute de decibeli în boxe, provocând dureri insuportabile timpanelor și o imensă repulsie sufletelor.

Calamitatea e și mai evidentă, când chiar interpreți ai muzicii populare tradiționale renunță la repertoriul prin care s-au consacrat și se ... reprofilează ei înșiși pe manele.

Nu e cazul să nominalizez – pentru a nu fi învinuit de atac la persoană – dar exemplele sînt la îndemîna oricui.

Acesta ar fi ochiul care plînge.

Dar cum s-ar putea face ca, în schimb, celălalt ochi să ridă?

Ei bine, în chiar acest „context al globalizării”, pare a se afla salvarea culturii populare românești. Căci, dincolo de aprecierea pe care occidentalii o dau economiei agrare mioritice, ca fiind încă foarte curată, cu pămînturi încă neprididite de nitriți și nitrați, cu animale încă nemodificate genetic, cu mîncăruri încă nefastfoudizate – adică chimizate integral – ei, vizitatorii europeni, se arată încîntați și deosebit de interesați de obiceiurile și tradițiile noastre, de portul popular, de obiectele de etnografie, de cîntecele și horele satelor, de pe tot cuprinsul românesc.

Așadar, românii vor trebui să renunțe la obediențele lor, la ploconelile umilitoare față de sărbătorile sterile ale altora – de tip „Valentine’s day” – și să se întoarcă la obîrșii, să scormonească în arhive și prin colecții de ziare, să-i descoase și pe cei vîrstnici, și pe cei tineri, să întrebe, cum zicea cronicarul, „și de știuți, și de bătrîni, domiriți și înțelepți”, și în tot chipul să se trudească, pentru a reconstitui, pe cît se poate, mai fidel și mai complet, marea, frumoasa, inepuizabila comoară folclorică românească*).

Știu că nimeni nu e prooroc în țara lui, nu-mi fac

nici eu iluzia că opinia mea e infailibilă, e, mai degrabă, un deziderat, pe care mi-aș dori ca viitorul să-l confirme.

Un precedent dător de speranță asupra „rezistenței” culturii noastre populare există: cel mai vestit joc național, numit „Călușul”, a dăinuit, neschimbat, întocmai așa cum apare în cea dintîi și cea mai veche consemnare păstrată a sa, aceea făcută de istoricul, filosoful și generalul elen Xenofon (426 – 355), fost elev al lui Socrate, în „Jurnalul” lui de campanie, intitulat „Anabasis”, din urmă cu două mii patru sute de ani.

Iată această descriere:

„După ce s-au făcut libațiile (adică, gustarea și picurarea unui strop de băutură, în amintirea morților) și s-a cîntat un pean (cîntec de luptă și de biruință), se ridicară, mai întîi, traciile.

Cu acompaniament de aulos (flaut), jucară înarmați: săreau în sus cu ușurință și se slujeau de hangerele lor.

La sfîrșit, unul dintre ei îl lovește pe altul, care cade cu destulă dibăcie; învingătorul îl deposează de arme și iese cîntînd; restul tracilor îl poartă pe celălalt ca pe un mort.

Însă acest dansator era pe de-a-ntregul nevătămat”.

Poate cineva să spună că, în această lapidară relatare, nu e vorba despre „Călușul oltenesc”?

*) La Institutul de Etnografie și Folclor, bunăoară, se află foarte multe înregistrări, pe cilindri de ceară, ale unor lăutari, din mai toate „vetrele folclorice” ale județului, între care, și mulți novăceni, făcute de echipele sociologice ale prof. D. Gusti, prin anii '30 ai secolului trecut.

De suflet...

Deși cu întârziere, Colegiul de redacție al publicației „Novăceanul” este alături de colaboratorul nostru, General (r) Ion Staicu, la greaua despărțire de îngerul vieții sale, mama Lenuța Staicu, plecată la ceruri la sfârșitul lunii trecute, cea care i-a dat viață și călăuzit pașii spre idealurile unei cariere de înalt profesionalism.

Cu o minte și o memorie de fier, în nemiloasa zi de 23 iulie 2016, a dat celor dragi ultimele sfaturi, apoi a recitat Crezul, a mai spus o rugăciune dintre cele publicate în cartea ei, „Marea despărțire” și înainte de a închide pentru totdeauna ochii precum un pui de pasăre călătoare spre veșnică odihnă, le-a zis tuturor: „Rămâneți sănătoși mamă, să aveți grijă unul de altul și să vă iubiți”.

Odihnească-se în pace!

Cu adâncă durere în suflet, comemorăm 18 ani de la dispariția iubitei noastre mame și bunică, DESPINA CĂTUȘOIU, om cu suflet nobil, cu nemărginită bunătate, cinstită, harnică și pricepută în toate.

Veșnic nu te vom uita; te vom plânge și regreta mereu. Dumnezeu s-o odihnească în pace!

NUȘA ȘI NEPOȚII SIMONA ȘI FLORIN

Pe 26 august 2016, a plecat spre ceruri mama distinsului nostru colaborator, prof. Ion Filipoiu din Zorlești Gorjului, absolvent al Liceului Novaci, trăitor ani mulți pe meleagurile noastre, bun cunoscător și cercetător al acestor locuri. Măine, se înapoiază pe meleagurile natale din Bucureștiul care l-a adoptat spre a comemora împlinirea unui an de la dispariția mamei sale. Redacția publicației noastre este alături de profesorul Ion Filipoiu, scriitor, poet, jurnalist de excepție, cel care ne-a trimis poezia de mai jos, scrisă într-unul dintre momentele nefericite ale vieții.

LA PLECAREA MAMEI

Nu vreau să cred, măicuța mea cea bună.
Că ai plecat pe cel din urmă drum,
Că n-om mai fi, cu toții, împreună,
Că nu mai vii la casa ta nicum

Și-n disperare m-amăgesc anume,
Cu gândul fals că te-ai fi dus puțin,
Pe la ogor, să vezi recolta cum e,
Sau te-a chemat, la poartă, vreun vecin

Ori ai ieșit cu seceră în mână,
Să cureți bozii răsăriți pe șanț
Sau, poate, ești în curte, la fântână,
Și-aștept s-aud scrișnind găleata-n lanț

Ori ai intrat cu sapa în grădină
Să rostuiesti răzoarele cu șart,
Să ușiești cu bulgări vreo găină
Ce-o fi zburat, hoțește, peste gard

Sau, poate, te-ai fi dus prin sat, la vale,
Cum te duceai, ades, pe la surori,
Și-o să te văd venind, încet, pe cale,
Călcând, mărunț, cu pașii tăi ușori

Ori ai fi mers la cooperativă
Și-o să apari cu ceata de femei,
Cărînd sacoșa-n mîna-ți uscățivă
Cu rația de zahăr și ulei

Ori la biserică, purtînd cu fală,
Basmauă ta cu ciucuri razachii,
Și-ai să te-ntorci cînd, după rînduială,
Sfîrșește slujba Sfintei liturghii...

Și-n judecata mea copilărească
Aștept, la ușă, gata să-ți deschid
Și gura mi-e pornită să rostească:
- „Ce bine e, măicuță, c-ai venit !”

Prof. Ion FILIPOIU

ALEXANDRU DELU OPRITĂSCU

DEZOLARE

Vremurile au stins lumina
Într-un colț uitat de țară,
La căsuța părintească
Unde clipa mereu zboară.

Bătătura-i cotropită
De-amintiri și bălării,
Nimeni nu mai iese-n poartă
Să-i aștepte pe copii.

Pașii mamei grei de boală
În târșire s-au oprit,
Nu-i picior care să calce
Un prezent ce-a adormit.

Dezolarea din ogradă
A-nceput colbul s-adune,
Unde timpul nu mai bate
Ca să cearnă astă lume.

Florile de-au fost odată
Putrezesc sub lujer frânt,
Toată viața-i o trăire
Ce sfârșește în pământ.

Și în noaptea de sub glijă
Adormirea-i loc de veci
Nu mai este zi sub soare,
S-o întâmpini, s-o petreci.

Omule! ... fără de stare,
Ce aduni averi întruna,
Stai ușor, mai zăbovește,
Că-n mormânt nu iei niciuna.

LÂNGĂ PĂRINȚI

Lângă părinți avem trecut
Iubirea-n fașă, așternut,
Lângă părinți suntem acasă
Și viața este mai frumoasă.

Lângă părinți avem prezent,
Fiscul plătit, gaze, curent,
Și la nevoie avem o cheie
În mâna mamei de femeie,

Lângă părinți avem de toate
Și masa plină de bucate,
Căldură-n suflet și copii,
Un trai tihnit cu bucurii.

Lângă părinți suntem iubiți
Oriunde am fi, acas' veniți
Și casa-i plină când sunt toți
În gălăgia de nepoți.

Lângă părinți somnul e dulce
Lipsit de insomnii năuce,
Lângă părinți durerea alină
Și ziua este mai senină.

Lângă părinți avem un gând
Să nu-i dezamăgim nicicând,
Să fim mai buni și cu blândețe
Să-i sprijinim la bătrânețe.

Lângă părinți, avem ce plânge
Când viața într-o zi se frânge,
După părinți avem un dor
Cu amintiri ce nu mai mor.

NEVOIA DE PĂRINȚI

Dor nestăvilit în suflet
Mă recheamă înapoi,
La căsuța părintească
Cuib de bucurii, nevoi.

Acolo dragii părinți
Au fost ieri, acuma sunt
Pălări de lumânări
Pe o criptă de mormânt.

Cu evlavie-n simțire
Ascult glas fără prihană,
Ce îmi picură din neant
Mană sfântă și dojană.

Ud cu lacrimi de iubire
Prețuitul lor aport,
Strop umil de-nvățătură
Talismanul ce îl port.

Peste anii ce-i trăiră
Saltă din bătrânul lut,
Colb trecut prin amintiri
Răvășind momentul mut.

Și-n emoții trecătoare
Calm vigoarea se adună,
Dinspre umbre neștiute
Ajutor la îndemână.

Căci nevoia de părinți
Se resimte arzătoare,
Ca o rază de lumină
Cu puteri pătrunzătoare.

Strâng din aura divină
Rătăcirile de drum,
Sfaturile lor utile
Chipurile din album.

Și din tremurată undă
Cugetări ce mă inundă.

ÎN CĂUTAREA AURULUI DE PE VALEA GILORTULUI

Prof. univ. dr. N. VINȚANU

Soarele încă nu răsărise când, împreună cu doi studenți, am pornit din Novaci spre munte. Mașina era burdușită cu sculele necesare expediției pornite în căutarea aurului din Valea Gilortului montan: cizme, pelerine, aparate de fotografiat, lupă, microscop, ciocan de geolog, site pentru cernut nisip și chiar un șaitroc înjghebat la repezeală dintr-o bucată de pătură din lână.

Ajungând la uzina electrică Novaci, observăm că lucrările pentru modernizarea și extinderea acesteia au atins un punct înalt. Aici am aflat că vechile instalații aduse din Austria prin 1934 funcționează și astăzi. O dovadă a seriozității cu care se lucra în acea vreme. De fapt, în acest loc avem prima întâlnire cu aurul alb, cum i se spune energiei electrice produse cu ajutorul căderilor de apă.

Continuându-ne drumul spre munte trecem de punctul numit Înșiratele, cum ne apare în hărțile geografice. După o bună bucată de mers, poposim într-o pajiște frumoasă, unde Gilortul își revarsă generos albia. Gândim că aici este locul unde să ne încercăm norocul în a găsi bobite de nisip aurifer. Raționamentul nostru este simplu: dacă pe partea cealaltă a munților, în Ardeal, s-a scos aur de către daci sute de ani din nisipurile râurilor, probabil că și pe această parte a munților există așa ceva. Ne agățăm chiar de numele Gilort, adică Gil, care în limba dacilor ar fi însemnat curgere și Ort, adică metal strălucitor,

pentru că de aceea se spunea că „a dat ortul popii”, ortul fiind o monedă de aur sau argint care se dădea preotului la ritualurile de îngropăciune.

Cu destulă repezeală ne înșirăm sculele pentru căutarea posibilelor grăunțe de aur. Umplem de câteva ori șaitrocul, dar nimic. Scormonim mai la deal și mai la vale de locul unde ne instalasem și ne mai încercăm norocul de câteva ori. Abia într-un târziu, vedem în șaitroc unele bobite de nisip care strălucesc cu putere. Inima ne bate să iasă din piept, chiar ni se înmoaie picioarele. Unul dintre băieți exclamă – AUR!

Ducem șaitrocul pe pajiște și începem să examinăm cu atenție firisoarele de nisip ce ni se par deosebite. Bucuria descoperirii nu durează mult. Instrumentele noastre, lupa și microscopul, deși rudimentare, ne arată clar: nu este vorba de aur adevărat, ci de „aurul nebunilor” sau „aurul rău”, adică mici bucățele de calcopirită, minereu de sulf și cupru (CuFe S₂). Mai observăm și alte firisoare de nisip, care par a fi pirită (Fe₂ S₃), stibină (Sb₂ S₃) și cuarț (Si O₂), care poate avea urme de aur, fiind numit și cuarț aurifer. Evident că este necesară o panoplie complexă de mijloace tehnice și reactivi pentru a determina exact despre ce minerale este vorba.

Ne continuăm drumul mai departe spre izvoarele Gilortului. Descoperim locul unde a fost cândva barajul înalt de vreo 10 m al lacului de

acumulare a apei folosită pentru exploatarea lemnului prin plutărit, dar abia dacă se mai văd ici-colea câteva urme. Mai identificăm resturi din ceea ce a fost cândva calea ferată îngustă pentru transportul lemnului, pe care a circulat cândva o Mocăniță pe Valea Gilortului. Dacă azi ar fi reconstruită acea cale ferată, până sub vârful Parâng, turismul ar lua aici o dezvoltare nemaipomenită. Dovadă este și înghesuiala turiștilor pentru a merge cu Mocănița în Maramureș.

De asemenea, la Groapa, la Romanu, Setea sau Pleșcoaia s-ar putea construi stațiuni turistice montane de o rară frumusețe, care interconectate cu Rânca, ar concura cu succes multe locuri din Europa.

Gânduri, idei, informații, aspirații. Toate atestă că pe aceste locuri există aur: cel alb, rezultat din folosirea Gilortului în producerea de energie electrică; cel verde, adică lemnul pădurilor seculare, care încă mai există pe aici și, un al treilea tip de aur, cel galben, probabil conținut în nisipurile râurilor sau ascuns în vreo grotă de către cei care au haiducit pe aici pe vremuri de restriște. Dar pentru ca aceste feluri de aur să poată fi benefice pentru noi toți, este nevoie de foarte mult „aur cenușiu”, adică de inteligență, pentru ca aceste bogății ale noastre să nu ajungă în mâna străinilor sau a câțiva dintre ai noștri, care să ne înlănțuie la „șteampul” care produce „cocoșei” doar în folosul lor.

CIOBĂNIA

de oi, pe care n-au părăsit-o nici cu prețul vieții, convinși fiind că numai ea le-a dat puterea de a rezista atâtor furtuni și prin ea vor putea ieși deasupra nevoilor.

Moștenită din tată în fiu, această străveche ocupație le-a adus satisfacții, dar și destule griji. În zadar și-au construit case mari și frumoase. Casa lor e sub cerul liber, cu iarbă verde podită și cu flori acoperită. De-ar fi numai primăvară și vară ... Dar mai sunt și ploile reci de toamnă, iernile lungi când îi bat vânturile și viscoalele locurilor de iarnă, când îi macină dorurile după cei dragi lăsați acasă. Iar când se înapoiază din transhumanță în satul de obârșie, de Sf. Constantin și Elena, o apucă pe cărările munților. Acolo, îi așteaptă stânile singuratiche lăsate toamna în viscole și ploi, îi așteaptă lăsătorile pe unde-și mână toată vara mioarele în dulcea și străbuna doină românească rostită din fluierle frumos alămite. Îi așteaptă muntele, leagăn al vieții, al trăinicieii și dăinuirii românești.

... Numai că după Evenimentele din Decembrie 1989 trăim alte vremuri. Lumea s-a schimbat. Ca și viața ciobanilor. Ciobanii de odinioară îi vedem tot mai rar

și mai mult în poze. Despre ei aflăm doar din poveștile bătrânilor. Astăzi, ciobanul de odinioară este proprietar de oi, fermier. Puțini dintre ciobanii renumiți îi mai vedem astăzi în urma mioarelor.

Ciobanul care păzește astăzi oile este un personaj cu comportament cel puțin dubios: oameni fără ocupație, cu sau fără familie, cu școală puțină. Găsiți prin sate, pe străzi, în gări ori aiurea, fugiți de școală, din sânul familiei, de cele mai multe ori provenind din familii dezorganizate.

Adevărații ciobani nu-și mai țin copiii după oi, ei își dau copiii la școli. Pe proprietarii de oi sau fermierii, cum le zicem astăzi, îi vedem urcând spre munți cu jeepuri, camionete sau limuzine de ultimă generație. Ei trebuie să stea totuși în permanență în preajma oilor, fiindcă le lipsește încrederea în cei care păzesc turmele, din motivele arătate mai sus.

Viața ciobanilor, adevărați sau inventați, dacă avem în vedere spațiul și lumea în care trăiesc este aspră. Ei trăiesc aproape permanent sub cerul senin sau acoperit de nori, în viscole și ploi, departe de lumea și viața modernă.

Fenomenul de transhumanță este pe cale de dispariție. Nu se mai merge cu oile în Banat, Bărăgan, în șesurile dunărene ori mai departe. Astăzi, prin retrocedarea terenurilor, proprietarii de oi sau fermierii novăceni sunt nevoiți să le ierneze prin Câmpul Mare, prin preajma Târgu-Jiului și chiar în vatra cunoscutului sat de oieri de odinioară, fapt ce are implicații mari în ce privește costurile iernatului în aceste locuri.

Cu toate acestea, vestii crescători novăceni de oi, nu se pot debarasa de vechea îndeletnicire care le-a adus atâtea satisfacții de-a lungul anilor, îndeletnicire care le-a permis să-și construiască gospodării model și să-și întrețină copiii în facultăți, mulți dintre copiii acestora fiind astăzi profesori, ingineri, medici, specialiști în diverse domenii de activitate.

Viața merge mai departe și atâta timp cât prin venele multor novăceni curge încă sânge ciobănesc, cu siguranță această îndeletnicire va dăinui, și odată cu ea, vor dăinui și frumoasele noastre obiceiuri și tradiții populare.

Constantin DĂRVĂREANU

COLEGIUL DE REDACȚIE:

Constantin DĂRVĂREANU, redactor șef
Nicolae VINȚANU, redactor șef adj.
Otilia GIURCA, redactor
Elena BASARABĂ, redactor
 Tel. 0744 656 726, e-mail: darvareanu@yahoo.com

Ziar tipărit cu sprijinul
Primăriei
și Consiliului Local Novaci
și al obștilor de moșneni din Novaci,
Pociovaliștea și Cernădia.

Pre-press & print:

Tipografia
ProdCom

S.C. TIPOGRAFIA PROD COM S.R.L.
 Târgu-Jiu, Gorj, str. Lt. Col. Dumitru Petrescu, nr.20
 Tel. 0253-212.991, Fax 0253-218.343
 E-mail: tipografia.prodcom@gmail.com

Tehnoredactare:
RODICA TEIȘI